

1979-01-01

Spoon denture for periodontal patient(ฟันปลอมชนิดถอดได้สำหรับคนไข้โรคปริทันต์)

Vacharin Makaduangkeo

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cudj>

Part of the [Dentistry Commons](#)

Recommended Citation

Makaduangkeo, Vacharin (1979) "Spoon denture for periodontal patient(ฟันปลอมชนิดถอดได้สำหรับคนไข้โรคปริทันต์)," *Chulalongkorn University Dental Journal*: Vol. 2: Iss. 1, Article 3.

DOI: 10.58837/CHULA.CUDJ.2.1.3

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cudj/vol2/iss1/3>

This Original article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Dental Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ฟันปลอมชนิดถอดได้สำหรับคนไข้โรคปริทันต์

วัชรินทร์ มรรคดวงแก้ว*

ท.บ., ป. ชั้นสูงวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก
(ทันตกรรมประดิษฐ์), วท.ม.

Temporary Plate เป็นฟันปลอมชนิดถอดได้สำหรับใส่ในระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น แต่มีผู้ใช้เป็นฟันถาวรกันมาก ทำให้เหงือกอักเสบเกิดโรคปริทันต์และโรคฟันผุได้ง่าย ในกรณีที่คนไข้เป็นโรคปริทันต์อยู่แล้ว หรือฟันธรรมชาติที่เหลืออยู่เกไม่เรียงตัวอย่างปกติ จะเกิดปัญหาในการใส่และถอดฟันปลอม ทำให้ทันตแพทย์ต้องเสียเวลาในคลินิกเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องกรอขอบด้านข้างของฐานฟันปลอมออก เป็นผลเสียทำให้เศษอาหารติด จึงได้ทดลองทำ “Spoon denture” ในคนไข้ 16 ราย พบว่าสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ เหล่านี้ได้ และยังใช้เป็นฟันปลอมชนิดถาวรได้ด้วย

บทนำ

คำว่า Temporary Plate หรือ T.P. เข้าใจว่าใช้กันเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น หมายถึง ฟันปลอมชนิดถอดได้ ทำด้วย Acrylic Resin สำหรับใช้ชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อความสวยงาม
  2. ช่วยในการพูดออกเสียง
  3. ทำหน้าที่เป็น Space Maintainer
- การทำ Temporary Plate ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บดเคี้ยวอาหาร จึงนิยมทำใน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์แผนกวิชาทันตกรรมประดิษฐ์ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นหน้าและพื้นกรามน้อย Temporary Plate สามารถยึดอยู่ในช่องปากได้โดยอาศัย

1. Retention จากขอบค้ำข้างของฐานฟันปลอมที่แนบกับส่วน under cut บริเวณ Infra bulge area ทางด้านเพดานของฟันบนหรือทางด้านลิ้นของฟันล่าง

2. Adhesion ระหว่างฐานของฟันปลอมของฟันบน (Palatal plate) กับเหงือกบริเวณเพดาน โดยมีน้ำลายเป็นตัวกลาง ส่วนฐานฟันปลอมข้างล่าง (Lingual plate) ไม่ค่อยให้ adhesion นัก

ในกรณีศึกษาสภาพของช่องปากไม่อำนวยให้ Temporary Plate ยึดติดอยู่ได้ ทันตแพทย์มักจะใช้ลวดตัดเป็นตะขอช่วยเพิ่ม Retention ของฟันปลอม ซึ่งนิยมเรียกกันว่า Temporary Plate with Clasp ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ความหมายของ Temporary Plate ที่ใช้กันอยู่ในเมืองไทยนี้ใกล้เคียงกับ Interim Denture หรือเป็น Interim Denture ชนิดหนึ่ง¹

การที่ฐานฟันปลอมแนบชิดกับตัวฟันทางด้านเพดาน เป็นสาเหตุทำให้เกิดการอักเสบของเหงือก เกิดโรคปริทันต์และโรคฟันผุได้ง่าย โดยเฉพาะกรณีที่มีฟันไม่เรียงตัวอยู่ในตำแหน่งปกติ หรือกรณีที่เป็นโรคปริทันต์

ซึ่งมีการทำลายของ Alveolar bone รากฟันโผล่ออกมาหรือฟันเกออกจากตำแหน่งปกติทำให้เกิดปัญหาในการใส่และถอด Temporary Plate เนื่องจากมี under cut area มากกว่าปกติทำให้ไม่สามารถใส่ Temporary Plate เข้าที่ได้ หรือใส่เข้าได้แล้วคนไข้ไม่สามารถถอดออกด้วยตนเองได้ ทันตแพทย์ต้องเสียเวลาในคลินิกเพิ่มมากกว่าปกติ กรอบขอบของฐานฟันปลอมทางด้านข้างออกบ้าง เป็นผลให้ฟันปลอมหลวม ขอบไม่แนบสนิทกับตัวฟันเกิดช่องว่างระหว่างตัวฟันกับฐานฟันปลอมด้านข้าง เศษอาหารติด ทำความรำคาญให้แก่ผู้ใส่ กลืนปากเหม็น เป็นอันตรายต่อเหงือกและตัวฟัน ซึ่งถ้าใส่ Temporary Plate ในระยะสั้นๆ ก็อาจไม่เกิดอันตรายมากนัก แต่ในความเป็นจริงแล้วมีผู้ใช้ Temporary Plate เป็นฟันปลอมชนิดถาวรกันมาก เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ

การทำ Acrylic Partial Denture สำหรับฟันหน้าบนเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับเหงือกและตัวฟันเหมือน Temporary Plate ก็อาจทำให้ฐานฟันปลอมห่างออกจากขอบเหงือกของฟันทางด้านเพดานประมาณ 4 นิ้ว แล้วทำ Retention โดยใช้ตะขอลวดเกาะกับฟันกรามซี่สุดท้ายทั้ง 2 ข้าง โดยให้ตะขอออกจากด้านข้างบริเวณท้ายของฐานฟันปลอม

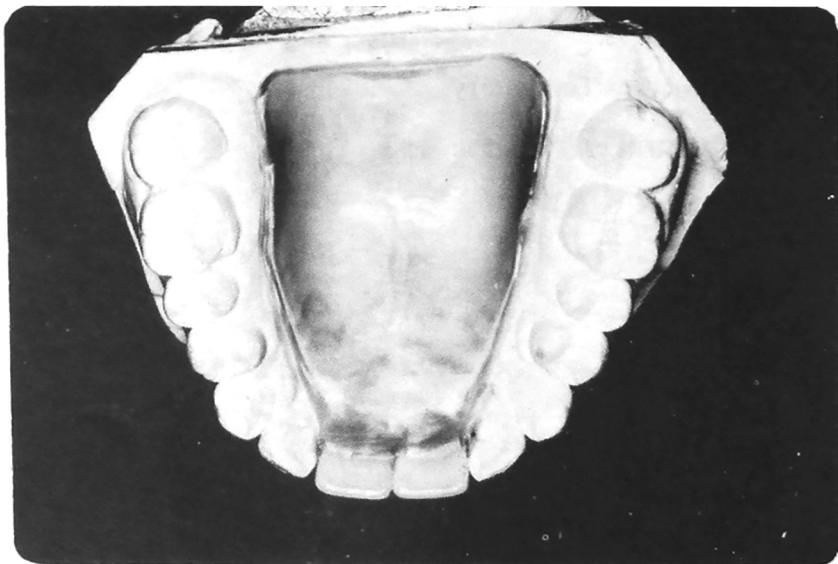
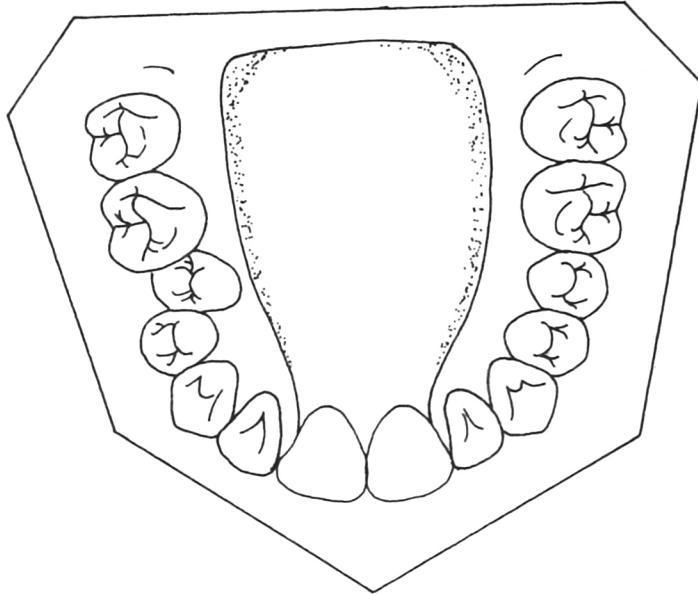
ทั้ง 2 ข้างไปเกาะที่ Distal surface ของฟัน
กรามซี่สุดท้าย² หรืออาจไม่ใช้ตะขอลวด แต่
ขยายฐานฟันปลอม ออกให้มีพื้นที่มากที่สุด
(maximum area coverage) เพื่อให้ได้
adhesion เพียงพอ โดยขอบด้านข้างของฐาน
ฟันปลอมยังคงห่างจากขอบเหงือกประมาณ 4
นิ้ว ซึ่งเราเรียกฟันปลอมชนิดนี้ว่า "Spoon
Denture"^{3,4} ฟันปลอมแบบนี้จะช่วยป้องกัน
อันตรายที่จะเกิดต่อเหงือก ตัวฟัน และไม่เป็น
ปัญหาในการใส่การถอด โดยเฉพาะในคนไข้
โรคปริทันต์หรือคนไข้ที่มีการเรียงตัวของฟัน
เกผิดปกติ

วัสดุและวิธีการ

งานวิจัยนี้ ได้ทดลองทำ Temporary
Plate สำหรับฟันหน้าบนในคนไข้ 16 ราย

โดยทำแบบ "Spoon Denture" การพิมพ์ปาก
ใช้ Irreversible Hydrocolloid เหมือนการทำ
Temporary Plate ธรรมดา การแต่งขึงทำ
ให้ขอบด้านข้างของฐานฟันปลอมห่างจากขอบ
เหงือกประมาณ 4 นิ้ว และไม่สะดุดเป็นสัน
ทางด้านท้ายของฟันปลอมขยายออกให้กว้างเช่น
เดียวกับการทำ Upper full denture (รูปที่ 1)
เมื่อใส่ฟันปลอมในช่องปากแล้ว ฐานฟันปลอม
จะต้องแนบสนิทกับเหงือกบริเวณเพดาน โดย
เฉพาะส่วนขอบด้านข้างและด้านท้ายจะต้อง
แนบสนิทกับเหงือกจริง ๆ เพราะฟันปลอมชนิด
นี้ยึดติดอยู่ในช่องปากได้ด้วย Adhesion เพียง
อย่างเดียว

รูปที่ 1 "spoon denture" ขี้ดติดอยู่ในช่องปากได้ด้วย adhesion เพียงอย่างเดียวไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อเหงือกและตัวฟัน สะดวกในการใส่และถอด

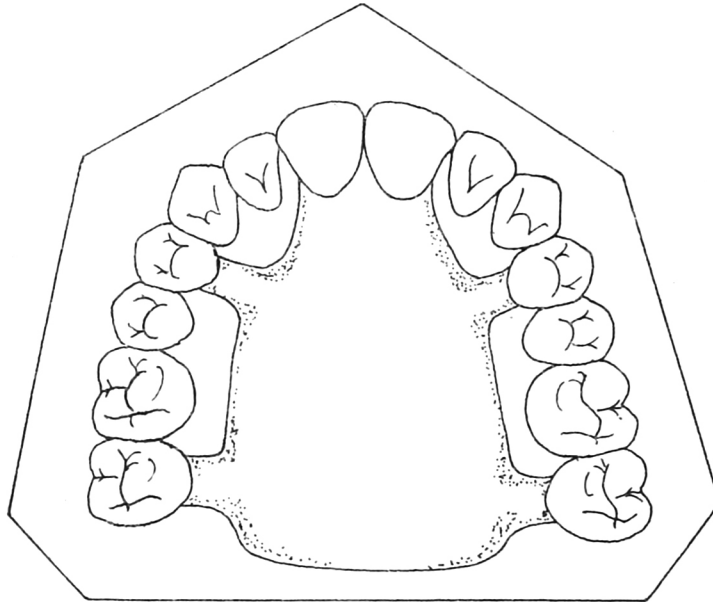
การเลือกคนไข้เพื่อทดลองใส่ฟันชนิดนี้
อาศัยหลักคือ

1. เลือกทำเฉพาะฟันหน้าบนเท่านั้น
2. เลือกทำในคนไข้ที่มีสภาพน้ำลาย
เหมาะสมเป็น adhesive เช่น น้ำ
ลายไม่แห้งเกินไป น้ำลายไม่ใสเกินไป
ไป เป็นต้น
3. ไม่ทำในคนไข้ที่มี Torus-palatinus
หรือ Intermaxillary space แคบ
หรือ รูปร่างของเพดานขึ้นแบนเกินไป
ไป เพราะจะทำให้ฟันปลอมมี
Retention ไม่เพียงพอหรือเกะกะ
ลิ้น พูดไม่ชัด เกิดความรำคาญ
หรืออยากอาเจียน
4. พยายามเลือกคนไข้ซึ่งเคยใส่ Tem-
porary Plate มาก่อนแล้ว จะช่วย

ให้คุ้นเคยกับฟันปลอมแบบใหม่นี้
ได้เร็วขึ้น

5. พยายามเลือกคนไข้ซึ่งคิดว่าจะให้
ความร่วมมือได้ดี

ในกรณีที่ไม่แน่ใจว่าจะใส่ฟันปลอม
ชนิดใหม่นี้ได้ติดแน่นดี เช่น สภาพน้ำลายไม่
ค่อยเหมาะสมนัก คนไข้ไม่คุ้นกับการใส่
Temporary Plate มาก่อน เป็นต้น ก็จะต้อง
ฐานฟันปลอมด้านข้างทั้งทางด้านซ้ายและด้าน
ขวาให้มีส่วนยื่นออกไปเกาะแนบกับตัวฟัน
บริเวณฟันกรามน้อยหรือฟันกรามใหญ่ หรือ
ทั้งฟันกรามน้อยและฟันกรามใหญ่ (รูปที่ 2)
โดยจะเลือกฟันซี่ใดขึ้นกับ รูปร่าง ตำแหน่ง
และการเรียงตัวของฟันธรรมชาติ

รูปที่ 2 “Spoon denture” ชักติดอยู่ในช่องปากได้ด้วย adhesion และส่วนของฐานฟันปลอมที่ต่อออกมาเกาะบริเวณตัวฟัน

ผลการศึกษา

จากการติดตามคนไข้ที่ใส่ฟันปลอมชนิดใหม่ 16 ราย ในระยะเวลา 1 อาทิตย์ ถึง 4 ปี พบว่า

1. ฟันปลอมชนิดนี้สามารถยึดอยู่ในช่องปากได้ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเลือกคนไข้จำนวนซี่ฟันที่ใส่ ความละเอียดประณีตของทันตแพทย์และพนักงานเทคนิคทันตกรรม ทั้ง 16 รายไม่เกิดปัญหาเรื่อง Retention ไม่เพียงพอ

2. ฟันปลอมชนิดนี้ใช้ได้ทั้งในคนไข้ปกติ และคนไข้ที่เป็นโรคปริทันต์ หรือคนไข้ที่มีฟันเกิดจากตำแหน่งปกติ ไม่ทำให้เกิดปัญหาในการใส่และการถอดฟันปลอมเหมือน Temporary Plate ธรรมดา นอกจากนี้ยังช่วยลดเวลาทำงานในคลินิกของทันตแพทย์ลงด้วย

3. ฟันปลอมชนิดนี้ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้ใส่ในเรื่อง เศษอาหารติด กลิ่นปากเหม็น เหงือกอักเสบ โรคปริทันต์และโรคฟันผุเหมือน Temporary Plate ธรรมดา

4. ฟันปลอมชนิดนี้สามารถใช้เป็นฟันปลอมชนิดถาวรได้เช่นเดียวกับ Partial Denture และ Complete denture

การวิจารณ์ผล

ในการทดลองทำ "spoon denture" ให้คนไข้ ได้รับคำวิจารณ์จากทันตแพทย์

หลายคนไม่แน่ใจว่าฟันปลอมแบบนี้จะยึดติดอยู่ในช่องปากได้ และคิดว่าคนไข้จะไม่ใส่ เพราะรำคาญ เนื่องจากฐานของฟันปลอมใหญ่กว่า Temporary Plate ธรรมดา จากการติดตามผลทางคลินิกพบว่าไม่มีปัญหาในเรื่อง Retention ฟันปลอมชนิดนี้สามารถยึดติดอยู่ในช่องปากได้ดีพอสมควร และดีกว่า Temporary Plate ธรรมดา ในกรณีคนไข้โรคปริทันต์ หรือคนไข้ที่มีการเรียงตัวของฟันผิดปกติ ความสำเร็จของการใส่ฟันปลอมชนิดนี้ขึ้นอยู่กับ การเลือกคนไข้ดังกล่าวแล้ว เทคนิคการพิมพ์ปากที่ดี และการควบคุมงานช่างทุกขั้นตอนของทันตแพทย์เป็นสิ่งจำเป็น

สำหรับรายที่ต่อขอบด้านข้างของฐานฟันปลอมออกไปยึดกับตัวฟัน (รูปที่ 2) เพื่อ Retention นั้น ก็ไม่ทำให้เหงือกอักเสบเหมือน Temporary Plate ธรรมดา เพราะมีส่วนที่วางทับบน free gingiva เป็นพื้นที่เพียงเล็กน้อย ภายหลังที่คนไข้ใส่ฟันปลอมชนิดใหม่ 3 อาทิตย์ ได้ทดลองตัดส่วนที่ต่อออกมาทั้ง ก็พบว่าฟันปลอมยังคงยึดติดอยู่ในช่องปากได้ การทำ Labial flange ช่วยให้ Retention ดีขึ้น จำนวนฟันปลอมน้อยซี่ (1-2 ซี่) และการเรียงฟันปลอมให้ด้านข้างแนบชิดกับฟันธรรมชาติมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก็จะช่วยเพิ่ม Retention ได้มาก

ความรู้สึกรำคาญที่เกิดจากฐานฟันปลอมชนิดใหม่นี้ ใหญ่กว่า Temporary Plate ธรรมดา ก็ไม่พบว่าเป็นปัญหาอะไร คนไข้ 4 รายให้ความเห็นว่าไม่รู้สึกแตกต่างกับการใส่ Temporary Plate ธรรมดา คนไข้ 6 รายบ่นในวันแรกที่ใส่ฟันชนิดนี้ว่า ฐานฟันปลอมใหญ่แต่ก็ปรับตัวให้เคยชินได้ในระยะเวลาไม่ถึง 1 เดือน คนไข้ 1 รายกลับมาหาในระยะ 18 เดือน เพื่อขอให้ทำฟันปลอมชนิดนี้ให้ใหม่เพราะอันเก่าหักทันตแพทย์ที่อื่นไม่รู้จักฟันปลอมชนิดนี้และคนไข้ไม่ต้องการใส่ Temporary Plate ธรรมดา ด้วยเหตุที่มีความพอใจว่า “Spoon denture” ใส่แล้วรู้สึกสบายกว่า

ความจริงแล้วถ้าต้องการให้ “Spoon denture” มี Retention มาก อาจใช้ลวดติดทำ Single arm clasps หรือ Adams-type cribs ก็ได้ แต่เนื่องจากทันตแพทย์ส่วนใหญ่ไม่ชำนาญการติดลวด และเศษอาหารติดได้ง่ายบริเวณลวดที่ติด งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้วิธี

ต่อขอบค้ำข้างของฐานฟันปลอมออกไปยึดเกาะกับตัวฟันแทน

Temporary Plate ที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทยนี้ เป็นสาเหตุที่ทำให้เหงือกอักเสบเกิดโรคปริทันต์และโรคฟันผุ คนไข้จำนวนไม่น้อยที่ใส่ Temporary Plate เป็นฟันปลอมชนิดถาวร ต้องถูกถอนฟันออก ดังนั้นทันตแพทย์จึงควรหันมาพิจารณาถึงการทำ Temporary bridge ถ้าสามารถทำได้หรือลองทำ “Spoon denture” แทน ถ้ายิ่งทำ Temporary Plate อยู่ ก็ควรระมัดระวังให้มากขึ้นพยายามทำให้ฐานฟันปลอมด้านข้างแนบสนิทกับตัวฟันให้มากที่สุด และต้องไม่ลืมกรอด้านในของฐานฟันปลอมบริเวณที่จะวางทับ gingival sulcus ออก เพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อเหงือก รวมทั้งยอมเสียเวลาให้คำอธิบายแนะนำการดูแลรักษาสุขภาพของช่องปากและฟันปลอมแก่คนไข้ เน้นให้คนไข้ระลึกไว้เสมอว่า Temporary Plate ที่ใส่ให้ นั้น เป็นฟันปลอมชนิดถอดได้ต้องถอดออกล้างเป็นประจำ และเป็นฟันปลอมสำหรับใช้ชั่วคราวเท่านั้น.

เอกสารอ้างอิง

1. Henderson, D., and Steffel, V.L.: McCracken's Partial denture Construction, Saint Louis, The C.V. Mosby Company, p. 420-421, 1969, pp. 420-421.
2. Neill, D.J., and Walter, J.D.: Partial Denture Prosthetics, Blackwell Scientific Publications, 1977, pp. 92-97.
3. Osborne, J. : Dental Mechanics for Students, 5th ed., London Staples press, 1963, pp. 183-185.
4. Shaw, F.G., and Scott, D.C.: Practical Exercises in Dental Mechanics, London Henry Kimpton, London, 1968, p. 150.

ABSTRACT

*Vacharin Makaduangkeo. Spoon denture for
periodontal patient C.U. Dent. J. 2:23, 1979*

Temporary plate is a removable partial denture for a short period of time. The term Temporary Plate appears only in Thailand. Because of economic problem, many people use T.P. as a permanent denture which is the cause of susceptible to dental caries and periodontal disease. In case of mal-position teeth or periodontal disease which show more undercut area for insertion or removal the denture, the dentist has to waste time to seat the denture by grinding the margin which make the denture loose and food impaction. Sixteen cases of "Spoon denture" were designed to eliminate these problems. One week to four years in clinical study found that the "Spoon denture" show satisfactory.